

Υπόθεση C-245/11

K

[αίτηση του Asylgerichtshof (Αυστρία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Κανονισμός (ΕΚ) 343/2003 – Προσδιορισμός του κράτους μέλους το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου που υπέβαλε υπήκοος τρίτης χώρας σε άλλο κράτος μέλος – Άρθρο 3, παράγραφος 2 – Ρήτρα κυριαρχίας – Άρθρο 15 – Ανθρωπιστική ρήτρα – Σύμφωνα με τις διατάξεις περί θεμελιωδών δικαιωμάτων εφαρμογή του κανονισμού 343/2003 – Άρθρο 4 του Χάρτη – Απαγόρευση των βασανιστηρίων και κάθε απάνθρωπης ή εξευτελιστικής ποινής ή μεταχειρίσεως – Άρθρο 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων – Σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής»

I – Εισαγωγή

1. Η υποβληθείσα από το αυστριακό Asylgerichtshof αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας (2). Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί εάν, κατ' εφαρμογή της «ανθρωπιστικής ρήτρας» η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 15 του κανονισμού 343/2003, μπορεί να επιβληθεί σε ένα κράτος μέλος η υποχρέωση να εξετάσει μια αίτηση ασύλου αντί του κατά κανόνα υπεύθυνου κράτους μέλους χωρίς το τελευταίο να έχει υποβάλει στο πρώτο σχετικό αίτημα, όταν στο πρώτο κράτος μέλος διαβιούν μέλη της οικογένειας του αιτούντος άσυλο τα οποία χρήζουν βοήθειας και εξαρτώνται από τη συνδρομή του αιτούντος άσυλο. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 το καταρχήν μη υπεύθυνο κράτος μέλος για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου μπορεί να καταστεί υποχρεωτικά υπεύθυνο, στην περίπτωση κατά την οποία η ανάληψη της ευθύνης από το κράτος μέλος που θα προσδιοριζόταν κανονικά σύμφωνα με τον κανονισμό θα είχε ως αποτέλεσμα την παράβαση του άρθρου 3 ή του άρθρου 8 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής: ΕΣΔΑ) και την παράβαση του άρθρου 4 ή του άρθρου 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης). Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί πώς ακριβώς πρέπει να ληφθεί υπόψη

στο πλαίσιο αυτό η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ).

II – Το νομικό πλαίσιο

Ο Χάρτης

2. Το άρθρο 4 του Χάρτη, το οποίο επιγράφεται «Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης», ορίζει τα εξής:

«Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση.»

3. Το άρθρο 7 του Χάρτη, το οποίο επιγράφεται «Σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής», ορίζει τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του.»

B – Ο κανονισμός 343/2003

4. Το άρθρο 2, στοιχείο θ', του κανονισμού 343/2003 έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

θ) “Μέλη της οικογένειας”: εφόσον η οικογένεια υπήρχε ήδη στη χώρα καταγωγής, τα ακόλουθα μέλη της οικογένειας του αιτούντος άσυλο τα οποία βρίσκονται στο έδαφος των κρατών μελών:

- i) ο σύζυγος ή μόνιμος σύντροφος του αιτούντος άσυλο, εφόσον η νομοθεσία ή η πρακτική του οικείου κράτους μέλους εξομοιώνει την κατάσταση των αγάμων ζευγών με την αντίστοιχη των εγγάμων, σύμφωνα με τη δική του νομοθεσία περί αλλοδαπών,
- ii) τα ανήλικα τέκνα του κατά το σημείο i) ζεύγους ή του αιτούντος, εφόσον είναι άγαμα και εξαρτώνται από αυτόν, ανεξάρτητα από το εάν πρόκειται περί νομίμων, εξωγάμων ή θετών τέκνων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο,
- iii) ο πατέρας, η μητέρα ή ο κηδεμόνας, εάν ο αιτών ή πρόσφυγας είναι ανήλικος και άγαμος.»

5. Το άρθρο 3 του κανονισμού 343/2003 ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξετάζουν κάθε αίτηση ασύλου που υποβάλλεται από υπήκοο τρίτης χώρας σε οποιοδήποτε από αυτά, είτε στα σύνορα είτε εντός του εδάφους τους. Η αίτηση εξετάζεται από ένα μόνο κράτος μέλος, το οποίο είναι το οριζόμενο ως υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρονται στο κεφάλαιο III.

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, κάθε κράτος μέλος δύναται να εξετάζει αίτηση ασύλου που έχει κατατεθεί από υπήκοο τρίτης χώρας, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για την εξέταση δυνάμει των κριτηρίων που ορίζονται στον παρόντα κανονισμό. Στην περίπτωση αυτή, το εν λόγω κράτος μέλος καθίσταται το υπεύθυνο κράτος μέλος κατά την έννοια του παρόντος κανονισμού και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις που συνδέονται με αυτή την ευθύνη. Ενδεχομένως, ενημερώνει το κράτος μέλος που ήταν προηγουμένως υπεύθυνο, το κράτος μέλος που διεξάγει διαδικασία προσδιορισμού του υπευθύνου κράτους μέλους ή το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε αίτημα αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του αιτούντος.

[...]»

6. Το άρθρο 15 του κανονισμού 343/2003 έχει ως εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος δύναται, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο κατ' εφαρμογή των κριτηρίων του παρόντος κανονισμού, να επανενώνει μέλη οικογένειας καθώς και άλλους εξαρτώμενους συγγενείς για ανθρωπιστικούς λόγους, βάσει ιδίως οικογενειακών ή πολιτισμικών κριτηρίων. Στην περίπτωση αυτή, το εν λόγω κράτος μέλος, κατόπιν αιτήματος άλλου κράτους μέλους, εξετάζει την αίτηση ασύλου του ενδιαφερομένου. Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να συναινούν.

2. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το ενδιαφερόμενο πρόσωπο εξαρτάται από τη βοήθεια του άλλου λόγω εγκυμοσύνης ή πρόσφατου τοκετού, σοβαρής ασθένειας, σοβαρής αναπηρίας ή μεγάλης ηλικίας, τα κράτη μέλη δύναται να τοποθετούν μαζί ή να επανενώνουν τον αιτούντα άσυλο με άλλο συγγενή που ευρίσκεται στο έδαφος ενός εκ των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση ότι οι οικογενειακοί δεσμοί υπήρχαν στη χώρα καταγωγής.

[...]

4. Εάν το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα το αποδεχθεί, η ευθύνη για την εξέταση της αίτησης ασύλου μεταβιβάζεται σε αυτό.

[...]»

III – Το ιστορικό της διαφοράς, η διαδικασία ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου και το προδικαστικό ερώτημα

7. Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης (στο εξής: προσφεύγουσα) εισήλθε παράνομα στην Πολωνία, όπου υπέβαλε την πρώτη αίτηση ασύλου. Χωρίς να αναμείνει την έκβαση της διαδικασίας χορηγήσεως ασύλου έφυγε από το κράτος μέλος αυτό και εισήλθε παράνομα στην Αυστρία, όπου υπέβαλε δεύτερη αίτηση ασύλου.

8. Στην Αυστρία ζει ένας από τους γιους της προσφεύγουσας με τη σύζυγό του και τα τρία ανήλικα τέκνα τους.

9. Πριν από πολλά χρόνια, η σύζυγος είχε σε μία τρίτη χώρα μία ιδιαίτερος τραυματική εμπειρία την οποία και εμπιστεύθηκε στην προσφεύγουσα.

10. Η προσφεύγουσα είναι το μόνο πρόσωπο στην οικογένεια που γνωρίζει για την τραυματική αυτή εμπειρία και είναι πλέον η στενότερη και πιο έμπιστη σύμβουλος της νύφης της.

11. Η νύφη, σε περίπτωση που γίνει γνωστή η τραυματική της εμπειρία, διατρέχει τον κίνδυνο σοβαρής κακομεταχείρισεως ή ακόμη και θανατώσεως για λόγους αποκαταστάσεως της οικογενειακής τιμής.

12. Η νύφη βρίσκεται υπό συνεχή ψυχιατρική, ψυχοθεραπευτική και ιατρική παρακολούθηση. Της χορηγούνται ισχυρά φάρμακα και η υγεία της είναι βεβαρημένη για πολλούς λόγους.

13. Λόγω των παθήσεών της η νύφη δεν είναι σε θέση να φροντίζει το νοικοκυριό της και να αναλάβει τη φροντίδα των παιδιών της, με συνέπεια να επαπειλείται η τοποθέτησή τους από την υπηρεσία προστασίας ανηλίκων σε ανάδοχη οικογένεια ή σε ίδρυμα. Η τοποθέτηση αυτή αναβλήθηκε προσωρινά κατόπιν της ελεύσεως της προσφεύγουσας.

14. Η προσφεύγουσα, μετά την είσοδό της στην Αυστρία, ζούσε κατά διαστήματα με την οικογένεια του γιου της. Επί του παρόντος, η προσφεύγουσα δεν ζει πλέον υπό την ίδια στέγη με τη νύφη της και τα εγγόνια της.

15. Το Bundesasylamt απέρριψε την αίτηση που υπέβαλε η προσφεύγουσα για τη χορήγηση ασύλου στην Αυστρία με την αιτιολογία ότι υπεύθυνη για τη διεξαγωγή της διαδικασίας χορηγήσεως ασύλου ήταν η Πολωνία. Κατόπιν σχετικού αιτήματος της Αυστρίας, η Πολωνία δέχθηκε να αναλάβει την περίπτωση της προσφεύγουσας. Η προσφυγή της

προσφεύγουσας κατά της αποφάσεως περί απορρίψεως της αιτήσεώς της για τη χορήγηση ασύλου αποτελεί αντικείμενο της διαδικασίας ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

16. Δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο έχει επιφυλάξεις ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής του κανονισμού 343/2003 σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

1) Έχει το άρθρο 15 του κανονισμού 343/2003 την έννοια ότι το κράτος μέλος που δεν είναι καταρχήν υπεύθυνο, σύμφωνα με τους κανόνες που θέτουν τα άρθρα 6 έως 14 του κανονισμού αυτού, καθίσταται υποχρεωτικά υπεύθυνο για τη διεξαγωγή της διαδικασίας που αφορά μια αιτούσα άσυλο, εφόσον στο κράτος μέλος αυτό βρίσκονται η βαριά άρρωστη νύφη της αιτούσας, η οποία διατρέχει κίνδυνο λόγω ορισμένου πολιτιστικού πλαισίου, ή τα ανήλικα εγγόνια της, τα οποία έχουν ανάγκη φροντίδας λόγω της ασθένειας της νύφης, και εφόσον η αιτούσα είναι αφενός διατεθειμένη και αφετέρου σε θέση να στηρίξει τη νύφη ή τα εγγόνια της; Ισχύει το ίδιο ακόμη και στην περίπτωση που δεν έχει υποβληθεί αίτημα του καταρχήν υπεύθυνου κράτους μέλους κατ' εφαρμογή του άρθρου 15, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 343/2003;

2) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 την έννοια ότι, εφόσον συντρέχει η ανωτέρω περιγραφόμενη περίπτωση, το καταρχήν μη υπεύθυνο κράτος μέλος καθίσταται υποχρεωτικά υπεύθυνο, αν η ανάληψη της ευθύνης από το κράτος μέλος που θα προσδιοριζόταν κανονικά σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού 343/2003 συνεπάγεται την παράβαση του άρθρου 3 ή του άρθρου 8 της [ΕΣΔΑ] (του άρθρου 4 ή του άρθρου 7 του [Χάρτη]); Στην περίπτωση αυτή, μπορεί, κατά την παρεμπιπτούσα ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 3 ή του άρθρου 8 της [ΕΣΔΑ] (άρθρου 4 ή άρθρου 7 του [Χάρτη]), να προσδοθεί στους όρους «απάνθρωπη μεταχείριση» ή «οικογένεια» έννοια που να αποκλίνει από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και μάλιστα ευρύτερη έννοια;

IV – Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

17. Η από 20 Μαΐου 2011 αίτηση προδικαστικής αποφάσεως περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 23 Μαΐου 2011. Κατά την έγγραφη διαδικασία παρατηρήσεις κατέθεσαν η προσφεύγουσα, η Τσεχική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Πολωνίας, η Δημοκρατία της Αυστρίας, η Δημοκρατία της Ουγγαρίας, η Ιταλική Δημοκρατία, η Γαλλική Δημοκρατία, το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της 8ης Μαΐου 2012 μετέσχαν οι εκπρόσωποι της προσφεύγουσας, της Δημοκρατίας της Αυστρίας και της Επιτροπής.

V – Επιχειρήματα των μετεχόντων στη διαδικασία

18. Στο πλαίσιο της προτάσεως απαντήσεως στο προδικαστικό ερώτημα, η Τσεχική και η Αυστριακή Κυβέρνηση έχουν την άποψη ότι το άρθρο 15 του κανονισμού 343/2003 δεν έχει εφαρμογή όταν ο αιτών άσυλο βρίσκεται στο έδαφος του κράτους μέλους στο οποίο επιδιώκει την επανένωση με μέλη της οικογένειάς του και στο οποίο έχει υποβάλει αίτηση ασύλου. Αντιθέτως, το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 αφορά περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών άσυλο δεν βρίσκεται στο έδαφος του υπεύθυνου κράτους μέλους όπως αυτό καθορίζεται βάσει του κεφαλαίου III του κανονισμού. Επομένως, στην προκειμένη περίπτωση, κρίσιμο είναι μόνο το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού. Η Γαλλική, η Ουγγρική, η Βρετανική και η Ιταλική Κυβέρνηση επίσης εκτιμούν ότι, σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, εφαρμόζεται μόνο το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, στηρίζουν δε την άποψή τους στο γεγονός ότι το υπεύθυνο κράτος μέλος δεν υπέβαλε αίτημα για την ανάληψη της ευθύνης από το άλλο κράτος μέλος. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, η Γαλλική και η Ουγγρική Κυβέρνηση εκτιμούν πως, μολονότι η άσκηση του προβλεπόμενου κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, δικαιώματος υπεισέλευσης στη θέση του υπεύθυνου κράτους μέλους εναπόκειται κατά βάση στη διακριτική ευχέρεια του κράτους μέλους, εντούτοις, η άσκηση αυτή μπορεί να καταστεί υποχρεωτική σε περίπτωση παραβάσεως του Χάρτη ή της ΕΣΔΑ. Αντιθέτως, κατά την άποψη της Τσεχικής, της Βρετανικής και της Ιταλικής Κυβερνήσεως η διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών να προβούν σε εξέταση της αιτήσεως ασύλου δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 δεν υπόκειται στο δίκαιο της Ένωσης. Επιπλέον, η Τσεχική και η

Βρετανική Κυβέρνηση τονίζουν ότι τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης οφείλουν να τηρούν την ΕΣΔΑ ως συμβαλλόμενα μέρη στη διεθνή αυτή συνθήκη.

19. Όσον αφορά την απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, η Πολωνική Κυβέρνηση, όπως επίσης η Επιτροπή και η προσφεύγουσα θεωρούν δεδομένη την εφαρμογή του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 2003/343 σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης. Ενώ η Πολωνική Κυβέρνηση, όσον αφορά την απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, φρονεί ότι τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειας που τους παρέχει το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, έχουν πλήρη ελευθερία, αντιθέτως, η Επιτροπή και η προσφεύγουσα εκτιμούν ότι, σε περίπτωση προσβολής θεμελιωδών δικαιωμάτων, η ανάληψη της ευθύνης μπορεί να καθίσταται υποχρεωτική.

VI – Νομική εκτίμηση

20. Με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί διευκρινίσεις τόσο ως προς την εφαρμογή της προβλεπόμενης στο άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 «ρήτρας κυριαρχίας» όσο και ως προς την εφαρμογή της προβλεπόμενης στο άρθρο 15 του κανονισμού αυτού «ανθρωπιστικής ρήτρας» σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης.

21. Κατωτέρω, θα ασχοληθώ αρχικώς με τους σκοπούς του κανονισμού 343/2003 και τη θέση του άρθρου 3, παράγραφος 2, και του άρθρου 15 εντός του κανονισμού 343/2003. Με βάση την ανάλυση αυτή, θα δώσω, στο τέλος, συγκεκριμένες απαντήσεις επί αμφότερων των προδικαστικών ερωτημάτων.

Οι σκοποί του κανονισμού 343/2003 και η θέση του άρθρου 3, παράγραφος 2, και του άρθρου 15 εντός του κανονισμού 343/2003

1. Οι θεμελιώδεις σκοποί του κανονισμού 343/2003

22. Ο κανονισμός 343/2003 αντικατέστησε τη σύμβαση περί καθορισμού του υπεύθυνου κράτους για την εξέταση αίτησης παροχής ασύλου υποβαλλόμενης σε ένα από τα κράτη μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία υπεγράφη στις 15 Ιουνίου 1990 στο Δουβλίνο (3) (στο εξής: σύμβαση του Δουβλίνου).

23. Η Επιτροπή εξέθεσε τους βασικούς σκοπούς του κανονισμού 343/2003 στην πρόταση κανονισμού της 26ης Ιουλίου 2001 (4). Στο σημείο 2.1 της αιτιολογικής εκθέσεως της προτάσεως, το οποίο επιγράφεται «Στόχοι», αφενός, γίνεται λόγος για τη διασφάλιση του δικαιώματος ασύλου μέσω μιας ταχείας, στηριζόμενης σε αντικειμενικά κριτήρια και δίκαιης για τους ενδιαφερόμενους διαδικασίας με αντικείμενο τον καθορισμό του υπεύθυνου για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου κράτους μέλους και, αφετέρου, γίνεται λόγος για την αποτροπή των καταχρήσεων λόγω της υποβολής πολλαπλών αιτήσεων ασύλου σε διάφορα κράτη μέλη.

24. Οι θεμελιώδεις αυτοί σκοποί τους οποίους διατύπωσε η Επιτροπή εκτίθενται πλέον στον κανονισμό 343/2003. Η τρίτη και η τέταρτη αιτιολογική σκέψη μνημονεύουν ως θεμελιώδη σκοπό τον ταχύ προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους, κατά τρόπο σαφή και λειτουργικό, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματική πρόσβαση στη σχετική διαδικασία. Το άρθρο 3 του κανονισμού 343/2003 θέτει τη γενική αρχή βάσει της οποίας κάθε αίτηση ασύλου εξετάζεται από ένα μόνον κράτος μέλος. Με τον τρόπον αυτόν αποφεύγεται, αφενός, η δημιουργία «refugees in orbit», ήτοι η μετακίνηση αιτούντων άσυλο από μια χώρα σε άλλη και, ως εκ τούτου, η αποδυνάμωση στην πράξη του δικαιώματος ασύλου του οποίου αυτοί απολαύουν. Αφετέρου, τίθεται φραγμός στο αποκαλούμενο «asylum shopping», καθόσον αποτρέπεται η ανεξέλεγκτη περαιτέρω μετακίνηση εντός της Ένωσης μέσω της διεξαγωγής παράλληλων ή διαδοχικών διαδικασιών εξετάσεως αιτήσεων ασύλου (5).

25. Περαιτέρω, στην έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 343/2003 δίδεται έμφαση στη διατήρηση της ενότητας της οικογένειας, εφόσον αυτό είναι σύμφωνο προς τους ειδικούς σκοπούς του κανονισμού. Στην έβδομη αιτιολογική σκέψη εκτίθεται ο σκοπός ότι το ίδιο κράτος μέλος θα πρέπει να μπορεί να επιλαμβάνεται των αιτήσεων ασύλου που έχουν υποβάλει περισσότερα μέλη της ίδιας οικογένειας, έστω και αν παρεκκλίνει από τα κριτήρια με

βάση τα οποία καθορίζεται το υπεύθυνο κράτος μέλος, προκειμένου, κατά τον τρόπο αυτό, να καθίσταται δυνατή η προσέγγιση των μελών μιας οικογένειας για ανθρωπιστικούς λόγους.

26. Με βάση τα δεδομένα αυτά, το τρίτο κεφάλαιο του κανονισμού 343/2003 περιλαμβάνει, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 5, παράγραφος 1, ένα ιεραρχικά διαρθρωμένο σύνολο κριτηρίων εφαρμοζόμενων κατά προτεραιότητα για τον καθορισμό του κράτους μέλους το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου. Στο πλαίσιο αυτό, τα άρθρα 6 έως 8 του κανονισμού αυτού δίδουν πρωταρχική θέση στη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας, ενώ στις επόμενες διατάξεις των άρθρων 9 έως 12 του κανονισμού ορίζονται τα κριτήρια που επιτρέπουν τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους με βάση τις περιστάσεις υπό τις οποίες κατέστη δυνατή η είσοδος του αιτούντος άσυλο στο έδαφος της Ένωσης. Η διαβάθμιση των κριτηρίων για τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους αφενός εξυπηρετεί την εφαρμογή της επιταγής περί καθορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους με βάση και μόνο αντικειμενικά κριτήρια λαμβανομένης υπόψη την ανάγκης διατήρησης της οικογένειας. Αφετέρου, με τον τρόπο αυτό, αποτρέπονται οι καταχρηστικές πρακτικές που συνίστανται στην ταυτόχρονη ή διαδοχική υποβολή πολλών αιτήσεων ασύλου και ως υπεύθυνο ορίζεται εν τέλει ένα μόνο κράτος μέλος.

2. Η συστηματική ένταξη του άρθρου 3, παράγραφος 2, και του άρθρου 15 στον κανονισμό 343/2003

27. Ο νομοθέτης της Ένωσης έλαβε υπόψη του ότι ενδέχεται να υφίστανται περιπτώσεις στις οποίες ο καθορισμός του υπεύθυνου κράτους μέλους βάσει ενός κλειστού καταλόγου κριτηρίων μπορεί να έχει ανεπιτήρητα αποτελέσματα. Προκειμένου να αποφευχθούν τέτοιου είδους αποτελέσματα, θεσπίστηκαν δυο διατάξεις οι οποίες, κατά παρέκκλιση από τα προαναφερθέντα ιεραρχικά διαρθρωμένα κριτήρια, καθιστούν δυνατό για ειδικούς λόγους τον καθορισμό ως υπεύθυνου ενός άλλου κράτους μέλους, οι διατάξεις δε αυτές είναι γνωστές ως «ρήτρα κυριαρχίας» του άρθρου 3, παράγραφος 2, και ως «ανθρωπιστική ρήτρα» του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003.

28. Στην πρόταση κανονισμού της 26ης Ιουλίου 2001 η Επιτροπή αιτιολόγησε τη θέσπιση της ανθρωπιστικής ρήτρας με το σκεπτικό ότι σκοπός της ρήτρας αυτής είναι να αποτραπεί ή να αποκατασταθεί ο ενδεχόμενος χωρισμός των μελών της οικογένειας ο οποίος θα μπορούσε να προκύψει από την κατά γράμμα εφαρμογή των κριτηρίων για τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους. Μολονότι ο εν λόγω κανονισμός προβλέπει πλήθος δεσμευτικών διατάξεων προκειμένου να καταστεί δυνατή η μεγαλύτερη κατά το δυνατό γεωγραφική εγγύτητα μεταξύ των μελών της οικογένειας και η διατήρηση της οικογενειακής κοινότητας, εντούτοις, δεν αποκλείεται να υφίστανται διαφόρων ειδών περιπτώσεις για τις οποίες δεν έχουν προβλεφθεί αντίστοιχες ειδικές διατάξεις. Για τον λόγο αυτόν, η θέσπιση της ανθρωπιστικής ρήτρας είναι προς το συμφέρον τόσο των κρατών μελών όσο και των αιτούντων άσυλο (6).

29. Επομένως, όπως προκύπτει από το ιστορικό θεσπίσεώς του, το άρθρο 15 του κανονισμού 343/2003 περιλαμβάνει ρύθμιση που εισάγει παρέκκλιση από τον ιεραρχικά διαρθρωμένο κατάλογο των κριτηρίων του κεφαλαίου III του κανονισμού για τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους.

30. Το ίδιο ισχύει και για το δικαίωμα υπεισέλευσης στη θέση του υπεύθυνου κράτους μέλους δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003. Συναφώς, όπως προκύπτει από την πρόταση κανονισμού της Επιτροπής της 26ης Ιουλίου 2001, για την άσκηση του δικαιώματος υπεισέλευσης στη θέση του υπεύθυνου κράτους μέλους σημασία μπορούν να έχουν τόσο πολιτικοί όσο και ανθρωπιστικοί ή απλώς πρακτικοί λόγοι τους οποίους προβάλλει το καταρχήν μη υπεύθυνο κράτος μέλος (7).

31. Τόσο το άρθρο 15 όσο και το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 εμφανίζονται ως διατάξεις που εισάγουν παρέκκλιση από τον κατάλογο των κριτηρίων του κεφαλαίου III του κανονισμού για τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους. Το άρθρο 15 περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο IV του κανονισμού το οποίο επιγράφεται «Ανθρωπιστική ρήτρα», ενώ το άρθρο 3, παράγραφος 2, περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο II το οποίο έχει τον τίτλο «Γενικές αρχές». Το γεγονός ότι, από συστηματικής απόψεως, δεν είναι ικανοποιητική η ένταξη της δεύτερης από τις ανωτέρω εξαιρετικές διατάξεις στις γενικές αρχές του κεφαλαίου

II του κανονισμού και της πρώτης εξ αυτών σε ένα χωριστό κεφάλαιο IV καταδεικνύεται από την πρόταση της Επιτροπής για τον κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με σκοπό την αναδιτύπωση του κανονισμού 343/2003 (8). Στην πρόταση αυτή προβλέπεται ότι, για λόγους σαφήνειας, οι διατάξεις περί ρήτηρας κυριαρχίας και οι διατάξεις περί ανθρωπιστικής ρήτηρας θα πρέπει, κατόπιν αναθεωρήσεως, να τοποθετηθούν στο ίδιο κεφάλαιο και να αποκαλούνται «ρήτρες διακριτικής ευχέρειας» (9).

3. Η σχέση μεταξύ του άρθρου 3, παράγραφος 2, και του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003

32. Μέχρι στιγμής δεν έχει διευκρινιστεί ποια είναι η σχέση μεταξύ του άρθρου 3, παράγραφος 2, και του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003.

33. Κατά την Τσεχική και την Αυστριακή Κυβέρνηση, δεδομένου ότι ο τόπος διαμονής του αιτούντος άσυλο είναι το καθοριστικό κριτήριο για την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων, το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 πρέπει να εφαρμόζεται στην περίπτωση που ο αιτών άσυλο βρίσκεται σε κράτος το οποίο δεν είναι καταρχήν υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου, ενώ, αντιθέτως, το άρθρο 15 του κανονισμού 343/2003 πρέπει να εφαρμόζεται στις περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών άσυλο βρίσκεται μεν σε κράτος το οποίο είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου, πλην όμως η διαδικασία προφανώς πρέπει να κινηθεί σε ένα άλλο κράτος. Δεν μπορώ να συνταχθώ με αυτήν την άποψη.

34. Η ερμηνεία αυτή, η οποία βασίζεται αποκλειστικώς στον τόπο διαμονής του αιτούντος άσυλο χωρίς να λαμβάνει υπόψη άλλα στοιχεία, δεν θα ήταν σύμφωνη με τον διακηρυγμένο σκοπό του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003.

35. Όπως επισημάνθηκε, το άρθρο 15 του κανονισμού 343/2003 έχει ως σκοπό του τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας και της επανένωσης της οικογένειας, έχει δε την έννοια ρυθμίσεως επικουρικού χαρακτήρα η οποία εφαρμόζεται στις περιπτώσεις στις οποίες οι προβλεπόμενες στο κεφάλαιο III ρυθμίσεις για τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους μπορούν να έχουν δυσμενείς επιπτώσεις, στο ανθρωπιστικό επίπεδο, για τον αιτούντα άσυλο. Εξάλλου, και με την πρόταση κανονισμού της Επιτροπής της 26ης Ιουλίου 2001 επιχειρήθηκε να διαμορφωθεί μια επικουρική ρήτρα ώστε να αποφεύγεται ο χωρισμός των μελών της οικογένειας (10). Το άρθρο 15 του κανονισμού 343/2003, όπως τελικώς διαμορφώθηκε και ψηφίστηκε, στηρίζεται προφανώς στην πρόταση αυτή. Βασική προϋπόθεση για την εφαρμογή της ανθρωπιστικής ρήτηρας είναι η επανένωση ή η αποτροπή του χωρισμού των μελών της οικογένειας (11).

36. Όπως προκύπτει τόσο από το ιστορικό της θεσπίσεώς της όσο και από το γράμμα της, η διάταξη του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003 αποτελεί ειδική διάταξη για ανθρωπιστικούς λόγους σχετικούς με την προστασία της οικογένειας, ενώ το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 εμφανίζεται ως γενική ρήτρα επιείκειας. Τούτο προκύπτει, μεταξύ άλλων, και από το γεγονός ότι, σε αντίθεση με το άρθρο 15 του κανονισμού 343/2003, δεν ορίζεται εγγύτερα σε ποιες συγκεκριμένες περιπτώσεις έχει εφαρμογή το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003.

37. Άλλη βασική διαφορά μεταξύ του άρθρου 3, παράγραφος 2, και του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003 είναι επίσης ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, αφορά περιπτώσεις στις οποίες έχει ήδη υποβληθεί αίτηση ασύλου στο καταρχήν μη υπεύθυνο κράτος μέλος, ενώ, αντιθέτως, το άρθρο 15 δεν αφορά κατ' ανάγκη αυτές τις περιπτώσεις.

38. Συνοψίζοντας, από τα ανωτέρω συνάγεται ότι τόσο το άρθρο 3, παράγραφος 2, όσο και το άρθρο 15 του κανονισμού 343/2003 αποτελούν ειδικές διατάξεις οι οποίες αφορούν τις αποφάσεις που λαμβάνουν τα κράτη μέλη βάσει της διακριτικής τους ευχέρειας, τα δε πεδία εφαρμογής των διατάξεων αυτών μπορούν να αλληλοεπικαλύπτονται και, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις καθεμιάς από αυτές, οι εν λόγω διατάξεις μπορούν να εφαρμόζονται εκ παραλλήλου. Συναφώς, το άρθρο 15 του κανονισμού 343/2003 συνιστά ειδική διάταξη η οποία αφορά τις κατ' ενάσκηση της διακριτικής ευχέρειας εκδιδόμενες αποφάσεις στον τομέα της οικογενειακής επανένωσης για ανθρωπιστικούς λόγους, χωρίς να αναγάγει σε καθοριστικό κριτήριο τον τόπο διαμονής του αιτούντος άσυλο, ενώ, αντιθέτως, για την

εφαρμογή του δικαιώματος υπεισέλευσης στη θέση του υπεύθυνου κράτους μέλους κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού κρίσιμοι μπορούν να είναι και άλλοι λόγοι, πέραν των ανθρωπιστικών. Επομένως, η ανθρωπιστική ρήτρα του άρθρου 15 δεν αποτελεί γενική διάταξη σχετική με ιδιαιτέρως δυσμενείς συνθήκες, αλλά συνδέεται κατ' ανάγκη με το γεγονός ότι ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος βρίσκεται στο έδαφος των κρατών μελών.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

39. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί εάν, σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, η Δημοκρατία της Αυστρίας μπορεί, δυνάμει του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003, να υποχρεωθεί να εξετάσει, αντί του καταρχήν υπεύθυνου κράτους μέλους, όπως αυτό καθορίζεται βάσει των κανόνων των άρθρων 6 έως 14, την αίτηση ασύλου που υπέβαλε η προσφεύγουσα, και εάν τούτο ισχύει και στην περίπτωση στην οποία το καταρχήν υπεύθυνο κράτος μέλος δεν έχει υποβάλει αίτημα για την ανάληψη της ευθύνης.

40. Για να δώσω απάντηση στο ερώτημα αυτό, θα ασχοληθώ καταρχάς με τη σχέση μεταξύ του άρθρου 15, παράγραφος 1, και του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003. Κατόπιν τούτου, θα εξετάσω εάν το άρθρο 15, παράγραφος 2, μπορεί να εφαρμοστεί σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης. Δεδομένου ότι, κατ' εμέ, στο ζήτημα αυτό πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση, θα απαντήσω εν τέλει στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα βασιζόμενη στο άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003.

1. Η σχέση μεταξύ του άρθρου 15, παράγραφος 1, και του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003

41. Το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003 παρέχει σε όσα κράτη μέλη δεν είναι υπεύθυνα κατ' εφαρμογή των κανόνων του κεφαλαίου III για τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους τη δυνατότητα να επιτρέπουν για ανθρωπιστικούς λόγους την επανένωση μελών της οικογένειας και άλλων εξαρτώμενων συγγενών και να εξετάζουν, προς τον σκοπό αυτόν, αιτήσεις ασύλου. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, η υποβολή αιτήματος από άλλο κράτος μέλος. Επιπλέον, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, απαιτείται η συναίνεση του αιτούντος άσυλο.

42. Το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 απαριθμεί ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα ανθρωπιστικών λόγων. Όπως προκύπτει από το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η ρύθμιση αυτή καθώς και από το ιστορικό της θεσπίσεώς της, το άρθρο 15, παράγραφος 1, ρυθμίζει τόσο τις προϋποθέσεις όσο και τη διαδικασία που ακολουθείται στην περίπτωση στην οποία συντρέχουν ανθρωπιστικοί λόγοι, ενώ το άρθρο 15, παράγραφος 2, αφορά περιπτώσεις στις οποίες τεκμαίρεται κατά βάση η ύπαρξη ανθρωπιστικών λόγων υπό την έννοια της διατάξεως αυτής, με αποτέλεσμα να μπορεί να εφαρμοστεί η ανθρωπιστική ρήτρα.

43. Η Επιτροπή, στην πρόταση κανονισμού της 26ης Ιουλίου 2001, είχε προτείνει τον ακριβέστερο προσδιορισμό των αρχών βάσει των οποίων μπορεί να επιτρέπεται παρέκκλιση από τα κριτήρια για τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους προς τον σκοπό της οικογενειακής επανένωσης (12). Η πρόταση αυτή, όπως επίσης, εν τέλει, η τελική μορφή του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, πρέπει να συσχετισθεί με το άρθρο 2, παράγραφος 2, τέταρτο εδάφιο, της αποφάσεως 1/2000 της επιτροπής του άρθρου 18 της Συμβάσεως του Δουβλίνου, της 31ης Οκτωβρίου 2000 (13), το οποίο όριζε ότι, υπό το κράτος της Συμβάσεως του Δουβλίνου, η οικογενειακή επανένωση ήταν κατά κανόνα δυνατή στις περιπτώσεις οι οποίες σήμερα απαριθμούνται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003.

44. Ο λόγος για τον οποίο το άρθρο 15, παράγραφος 1, διαφέρει από το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 έγκειται στο γεγονός ότι ο νομοθέτης της Ένωσης είχε συνείδηση του ενδεχομένου να υπαχθεί στην ανθρωπιστική ρήτρα ένας αδιευκρίνιστος αριθμός ποικιλόμορφων περιπτώσεων και ότι δεν είναι δυνατό να προβλεφθούν ειδικές ρυθμίσεις για καθεμία από τις περιπτώσεις αυτές (14). Στις περιπτώσεις αυτές συγκαταλέγονται, παραδείγματος χάριν, αυτή του αιτούντος άσυλο που προέρχεται από το

έδαφος πρώην αποικιοκρατικών δυνάμεων, οι οποίες εξακολουθούν να ασκούν ακόμη και σήμερα καθοριστική επιρροή στην πολιτισμική ταυτότητα των κρατών από τα οποία κατάγονται ορισμένοι αιτούντες άσυλο ή στις γλώσσες που αυτοί ομιλούν, με αποτέλεσμα η οικογενειακή διάσταση της επανένωσης να αποκτά βαρύνουσα σημασία (15). Είναι καθήκον των κρατών μελών να κρίνουν, υπό το πρίσμα του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003, εάν στις περιπτώσεις αυτές συντρέχουν ανθρωπιστικοί λόγοι που να καθιστούν επιτακτική την οικογενειακή επανένωση. Αντιθέτως, το άρθρο 15, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού απαριθμεί συγκεκριμένα σημαντικά περιστατικά του ανθρώπινου βίου των οποίων η ιδιαιτερότητα έχει σταθμιστεί με τέτοιο τρόπο ώστε κατά κανόνα να τεκμαίρεται ότι συντρέχουν ανθρωπιστικοί λόγοι και, ακολούθως, να επιβάλλεται κατ' αρχήν η επανένωση δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού.

45. Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται από τη διαπίστωση ότι, σε αντίθεση με το άρθρο 15, παράγραφος 1, το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, πέραν της απαριθμήσεως συγκεκριμένων περιπτώσεων στις οποίες κατά κανόνα τεκμαίρεται ότι συντρέχουν ανθρωπιστικοί λόγοι, δεν ορίζει περαιτέρω προϋποθέσεις. Το άρθρο 15, παράγραφος 2, δεν ορίζει ρητώς ότι η ανάληψη της ευθύνης για την εξέταση αιτήσεως ασύλου χωρεί μόνον κατόπιν αιτήματος άλλου κράτους μέλους και με τη συναίνεση του ενδιαφερόμενου προσώπου. Εάν οι δύο πρώτες παράγραφοι του άρθρου 15 εφαρμόζονταν ως αυτοτελείς μεταξύ τους ρυθμίσεις, το αποτέλεσμα θα ήταν να μπορεί να διενεργεί την εξέταση ορισμένων ιδιαίτερος σοβαρών περιπτώσεων ένα κράτος μέλος το οποίο δεν είναι υπεύθυνο βάσει των κριτηρίων του κεφαλαίου III, χωρίς ο αιτών άσυλο να έχει έστω τη δυνατότητα να εκφέρει γνώμη επ' αυτού. Είναι αυτονόητο ότι τέτοια δεν ήταν η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης.

46. Ως εκ τούτου, το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 εμφανίζεται ως απαρίθμηση και εξειδίκευση των ανθρωπιστικών λόγων του άρθρου 15, παράγραφος 1.

47. Η βασική διαφορά μεταξύ του άρθρου 15, παράγραφος 1, και του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 έγκειται στο εύρος της διακριτικής ευχέρειας που παρέχεται στα κράτη μέλη. Η διακριτική ευχέρεια την οποία διαθέτουν οι αρμόδιες αρχές στις περιπτώσεις του άρθρου 15, παράγραφος 2, είναι πολύ πιο περιορισμένη απ' ό,τι στις περιπτώσεις του άρθρου 15, παράγραφος 1. Το άρθρο 15, παράγραφος 2, αναφέρεται σε περιπτώσεις στις οποίες επιβάλλεται κατά κανόνα η επανένωση. Εφόσον συντρέχει μία από τις περιπτώσεις αυτές, η έκδοση αποφάσεως σχετικής με την επανένωση τότε μόνο δεν είναι υποχρεωτική όταν υφίστανται ιδιαίτερες συνθήκες που να δικαιολογούν κατ' εξαίρεση την παράλειψη αυτή (16). Εάν, παρά την επέλευση ενός από τα περιγραφόμενα στο άρθρο 15, παράγραφος 2, περιστατικά, δεν γίνει δεκτό ότι συντρέχει ορισμένος ανθρωπιστικός λόγος, η σχετική απόφαση πρέπει να περιέχει ειδική αιτιολογία.

48. Αντιθέτως, η ρύθμιση του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003 παρέχει στα κράτη μέλη διακριτική ευχέρεια να λαμβάνουν αποφάσεις επί μεμονωμένων περιπτώσεων, στο πλαίσιο δε αυτό τα κράτη μέλη οφείλουν τα ίδια να προβαίνουν στη στάθμιση όλων των κρίσιμων παραμέτρων. Οι έννοιες «ανθρωπιστικά» και «οικογενειακά και πολιτισμικά κριτήρια» αποτελούν αόριστες νομικές έννοιες οι οποίες, κατά την εφαρμογή τους, μπορούν να προσαρμόζονται σε ποικίλες πραγματικές καταστάσεις οικογενειακής φύσεως. Η εν λόγω διακριτική ευχέρεια, της οποίας το εύρος είναι αισθητά μεγαλύτερο από εκείνο που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 15, παράγραφος 2, εξηγείται από τον επιδιωκόμενο με την ανθρωπιστική ρήτρα σκοπό, ο οποίος συνίσταται στη σύμφωνη με τις διατάξεις του Χάρτη και της ΕΣΔΑ ρύθμιση περιπτώσεων οι οποίες λόγω του πλήθους των πιθανών καταστάσεων και συνθηκών είναι αδύνατο να καθοριστούν εκ των προτέρων μία προς μία.

2. Το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης

49. Όπως προκύπτει από το γράμμα του, το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 ορίζει ότι σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το «ενδιαφερόμενο πρόσωπο» εξαρτάται από τη βοήθεια του «άλλου» προσώπου λόγω εγκυμοσύνης ή πρόσφατου τοκετού, σοβαρής ασθένειας, σοβαρής αναπηρίας ή μεγάλης ηλικίας τα κράτη μέλη δύνανται κατά κανόνα να τοποθετούν μαζί ή να επανενώνουν τον αιτούντα άσυλο με άλλο συγγενή που ευρίσκεται στο

έδαφος ενός εκ των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση ότι οι οικογενειακοί δεσμοί υπήρχαν στη χώρα καταγωγής.

50. Στο ζήτημα ποιο είναι το «ενδιαφερόμενο πρόσωπο» και ποιο είναι το «άλλο πρόσωπο» υπό την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 η απάντηση προκύπτει χωρίς δυσκολία εφόσον ληφθεί υπόψη το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού. Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, το καταρχήν μη υπεύθυνο κράτος μέλος μπορεί, κατόπιν αιτήματος άλλου κράτους μέλους, να εξετάσει την αίτηση ασύλου του «ενδιαφερόμενου προσώπου» υπό τις οριζόμενες στην παράγραφο αυτή προϋποθέσεις. Συνεπώς, ως «ενδιαφερόμενο πρόσωπο» υπό την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, νοείται ο αιτών άσυλο.

51. Λαμβανομένης υπόψη της συστηματικής σχέσεως μεταξύ του άρθρου 15, παράγραφος 1, και του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 πρέπει να γίνει δεκτό ότι ως «ενδιαφερόμενο πρόσωπο» υπό την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 2, νοείται ο αιτών άσυλο, ενώ ως «άλλο πρόσωπο» υπό την έννοια της διατάξεως αυτής νοείται ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος άσυλο.

52. Επομένως, όπως προκύπτει από το γράμμα του, το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης. Ειδικότερα, στην κύρια δίκη, η αιτούσα άσυλο δεν ζητεί βοήθεια από μέλος της οικογένειάς της το οποίο βρίσκεται σε ένα κράτος μέλος, αλλ' αντιθέτως ένα μέλος της οικογένειας έχει ανάγκη τη συνδρομή της αιτούσας άσυλο.

53. Κατά τη γνώμη μου, δεν υπάρχει λόγος η γραμματική και η συστηματική ερμηνεία του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 να συμπληρωθεί από μια τελολογική ερμηνεία κατά την οποία η εν λόγω διάταξη, η οποία εισάγει παρέκκλιση, θα έπρεπε επίσης να εφαρμόζεται στην περίπτωση που ένα μέλος της οικογένειας το οποίο βρίσκεται στο έδαφος κράτους μέλους έχει ανάγκη τη συνδρομή του αιτούντος άσυλο.

54. Η διαπίστωση αυτή δεν αναιρείται από το γεγονός ότι στο άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1560/2003 της Επιτροπής περί κανόνων εφαρμογής του κανονισμού 343/2003 (17) ορίζεται ότι το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 εφαρμόζεται τόσο στις περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών άσυλο εξαρτάται από τη βοήθεια συγγενούς του που διαμένει σε κράτος μέλος όσο και στην περίπτωση στην οποία ο συγγενής που βρίσκεται σε κράτος μέλος εξαρτάται από τη βοήθεια του αιτούντος άσυλο. Πράγματι, ο κανονισμός 1560/2003 είναι εκτελεστικός κανονισμός ο οποίος συμπληρώνει ή διευκρινίζει τις διατάξεις του κύριου κανονισμού, χωρίς να μπορεί να τον τροποποιήσει επί της ουσίας.

55. Με βάση τα δεδομένα αυτά, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης.

3. Επί της εφαρμογής του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003 σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης

56. Δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003, κάθε κράτος μέλος, ακόμη και εάν δεν έχει τη σχετική ευθύνη βάσει των οριζόμενων στο κεφάλαιο III του κανονισμού αυτού κριτηρίων, μπορεί να επιτρέψει την επανένωση των μελών της οικογένειας και άλλων εξαρτώμενων συγγενών για τους μνημονευόμενους στη διάταξη αυτή ανθρωπιστικούς λόγους και να προβαίνει στην εξέταση της αιτήσεως ασύλου κατόπιν αιτήματος άλλου κράτους μέλους και με τη συναίνεση του ενδιαφερόμενου προσώπου. Το άρθρο 15, παράγραφος 4, του κανονισμού 343/2003 ορίζει ότι η ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου μεταβιβάζεται στο κράτος μέλος στο οποίο έχει απευθυνθεί το αίτημα.

57. Για την απάντηση στο ερώτημα εάν από τη διάταξη αυτή προκύπτει υποχρέωση της Δημοκρατίας της Αυστρίας, σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, να εξετάσει την αίτηση ασύλου της προσφεύγουσας, πρέπει ειδικότερα να διευκρινιστεί

- εάν μπορεί να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα ανήκει στον κύκλο των μελών της οικογένειας υπό την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003,

- εάν και, επί καταφατικής απαντήσεως, υπό ποιες προϋποθέσεις η προβλεπόμενη στο άρθρο 15, παράγραφος 1, δυνατότητα εξετάσεως της αιτήσεως ασύλου από ένα μη υπεύθυνο κατά το κεφάλαιο III κράτος μέλος μπορεί να μετατραπεί σε υποχρέωση εξέτασεως,
- και, εάν στην περίπτωση που υφίσταται τέτοια υποχρέωση εξέτασεως, είναι δυνατή η παραίτηση από την υποβολή αιτήματος για την ανάληψη της ευθύνης.

58. Θα εξετάσω κατωτέρω τα τρία αυτά ερωτήματα.

Η προσφεύγουσα μπορεί να θεωρηθεί ότι ανήκει στον κύκλο των μελών της οικογένειας υπό την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003

59. Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003, εφόσον συντρέχουν οι οριζόμενες στη διάταξη αυτή προϋποθέσεις, ένα κράτος μέλος μπορεί «να επανενώνει μέλη οικογένειας καθώς και άλλους εξαρτώμενους συγγενείς», εξετάζοντας, στη συνέχεια, τις αιτήσεις ασύλου.

60. Το άρθρο 2, στοιχείο θ', του κανονισμού 343/2003 περιλαμβάνει ένα σχετικώς στενό ορισμό της έννοιας «μέλη της οικογένειας», ο οποίος δεν καλύπτει τη σχέση μεταξύ πεθεράς και νύφης. Το γεγονός αυτό εγείρει το ζήτημα κατά πόσον ο καθορισμός του κύκλου των μελών της οικογένειας κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, μπορεί να γίνεται με βάση μια ευρύτερη έννοια της οικογένειας από αυτή του άρθρου 2, στοιχείο θ'.

61. Κατά την άποψή μου, στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση. Από τη σύγκριση της γερμανικής αποδόσεως του κανονισμού 343/2003 με άλλες γλωσσικές αποδόσεις του κανονισμού προκύπτει ότι η έννοια «μέλος της οικογένειας» (στη γερμανική απόδοση: Familienmitglied) κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, αντιστοιχεί στην έννοια «μέλος της οικογένειας» (στη γερμανική απόδοση: Familienangehöriger) κατά το άρθρο 2, στοιχείο θ', του κανονισμού 343/2003 (18). Επιπλέον, δεδομένου ότι, πέραν των προσώπων αυτών, κατονομάζονται και «άλλοι» συγγενείς, δεν μπορεί να συναχθεί ότι ο περιλαμβανόμενος στο άρθρο 2, στοιχείο θ', ορισμός αποτελεί καθοριστικό κριτήριο. Τούτο επιβεβαιώνεται και από την αγγλική απόδοση του κανονισμού στην οποία γίνεται λόγος για «other dependent relatives».

62. Οι σκέψεις αυτές με οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η προσφεύγουσα μπορεί να θεωρηθεί ότι ανήκει στον κύκλο των «μελών της οικογένειας και των άλλων εξαρτώμενων συγγενών» υπό την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003.

Επί των προϋποθέσεων υπό τις οποίες η προβλεπόμενη στο άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003 δυνατότητα εξετάσεως της αιτήσεως ασύλου μπορεί να μετατραπεί σε υποχρέωση εξέτασεως

63. Όπως εξέθεσα στις προτάσεις μου της 22ας Σεπτεμβρίου 2011 επί της υποθέσεως N.S (19) με τις οποίες συντάχθηκε το Δικαστήριο στην απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011 (20), η απόφαση κράτους μέλους να εξετάσει αίτηση ασύλου δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 πρέπει να χαρακτηριστεί, για τους σκοπούς του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, ως εθνικό μέτρο εκτελέσεως του κανονισμού 343/2003, οπότε, κατά τη λήψη της αποφάσεως αυτής, τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις διατάξεις του Χάρτη.

64. Η εκτίμηση αυτή ισχύει και ως προς την ανθρωπιστική ρήτρα του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003. Και σε αυτό το πλαίσιο, η απόφαση κράτους μέλους να εξετάσει αίτηση ασύλου δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003 πρέπει να χαρακτηριστεί, για τους σκοπούς του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, ως εθνικό μέτρο εκτελέσεως του κανονισμού 343/2003, οπότε, κατά τη λήψη της αποφάσεως αυτής, τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις διατάξεις του Χάρτη.

65. Λαμβανομένης υπόψη της επιταγής περί τηρήσεως του Χάρτη, τα κράτη μέλη ενδέχεται, υπό ορισμένες συνθήκες, να υποχρεωθούν να ασκήσουν το δικαίωμα εξέτασεως

αιτήσεως ασύλου για ανθρωπιστικούς λόγους με βάση τις διατάξεις του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003, εφόσον διαπιστώνεται ότι, σε διαφορετική περίπτωση, υφίσταται σοβαρός κίνδυνος αδικαιολόγητου περιορισμού των κατοχυρωμένων με τον Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο (21).

66. Στην αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο κάνει λόγο, αφενός, για ενδεχόμενη παραβίαση της επιβαλλόμενης με το άρθρο 4 του Χάρτη απαγορεύσεως της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως και, αφετέρου, για ενδεχόμενη προσβολή του κατοχυρωμένου με το άρθρο 7 του Χάρτη δικαιώματος στην προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.

67. Όσον αφορά την ενδεχόμενη παράβαση του άρθρου 4 του Χάρτη, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι, αν δεν υπάρχει ευθύνη της Αυστρίας για τη διεξαγωγή της διαδικασίας χορηγήσεως ασύλου που αφορά την προσφεύγουσα, η προσφεύγουσα θα πρέπει να μεταφερθεί στην Πολωνία. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την απομάκρυνση της προσφεύγουσας από τη χρήζουσα βοήθειας νύφη της, με πιθανή συνέπεια την επιδείνωση της υγείας της δεύτερης και τη διακύβευση της ασφάλειάς της. Όσον αφορά την ενδεχόμενη παράβαση του άρθρου 7 του Χάρτη, το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι η μεταφορά της προσφεύγουσας στην Πολωνία θα είχε ως αποτέλεσμα την απομάκρυνσή της από τα ανήλικα εγγόνια της τα οποία ενδέχεται στη συνέχεια να αφαιρεθούν από τη μητέρα τους, καθόσον η μητέρα τους δεν θα μπορεί να τα φροντίζει επαρκώς (22).

68. Μολονότι εμπίπτει εν τέλει στην αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου να αποφασίσει εάν στην κύρια δίκη υφίσταται σοβαρός κίνδυνος παραβάσεως του άρθρου 4 του Χάρτη, επισημαίνεται ότι για να στοιχειοθετείται παραβίαση της επιβαλλόμενης από τον Χάρτη απαγορεύσεως της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως απαιτείται η πρόκληση σωματικού ή ψυχολογικού άλγους ή η υποβολή σε σωματικό ή ψυχολογικό βασανισμό με ιδιαίτερως επαχθή χαρακτήρα λόγω εντάσεως και διαρκείας (23). Τόσο η προσφεύγουσα όσο και η νύφη δεν διατρέχουν άμεσο κίνδυνο από κρατικές υπηρεσίες. Ενδέχεται απλώς να προκύψουν έμμεσες συνέπειες για τη ζωή και την επιβίωση της νύφης.

69. Μολονότι στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το άρθρο 4 του Χάρτη μπορεί να επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διασφαλίζουν την προστασία έναντι των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως από ιδιώτες (24), εντούτοις, κατά τη γνώμη μου, είναι αμφίβολο εάν οι επιπτώσεις της μεταφοράς της προσφεύγουσας στην Πολωνία για τη ζωή και την επιβίωση της νύφης έχουν, σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, τον απαιτούμενο για τη στοιχειοθέτηση παραβάσεως του άρθρου 4 του Χάρτη επαχθή χαρακτήρα. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να ελέγξει με απόλυτη ακρίβεια εάν οι επιπτώσεις που θα έχει η μεταφορά της προσφεύγουσας προς την Πολωνία για τη ζωή και την επιβίωση της νύφης της στην Αυστρία μπορούν να χαρακτηριστούν ως κατ' εξοχήν απάνθρωπες ή εξευτελιστικές υπό την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη.

70. Εφόσον όμως το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι επαπειλείται προσβολή των κατοχυρωμένων με το άρθρο 4 του Χάρτη δικαιωμάτων της νύφης, θα πρέπει να αναγνωρισθεί στη Δημοκρατία της Αυστρίας επαρκής διακριτική ευχέρεια ως προς την επιλογή των μέτρων που θα λάβει για την προστασία από τις προαναφερθείσες προσβολές (25). Ακόμα και εάν, σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, ήταν δυνατό να συναχθεί από το άρθρο 4 του Χάρτη η θετική υποχρέωση της Δημοκρατίας της Αυστρίας να αποτρέψει το ενδεχόμενο διακινδυνεύσεως της ασφάλειας της νύφης μετά τη μεταφορά της προσφεύγουσας στην Πολωνία, η Δημοκρατία της Αυστρίας θα είχε την εξουσία να επιλέξει τα κατάλληλα μέτρα προστασίας.

71. Εξ αυτού συνάγεται ευθέως ότι η απαγόρευση μετακινήσεως της προσφεύγουσας προς την Πολωνία δεν θα μπορούσε να επιβληθεί με βάση το άρθρο 4 του Χάρτη ακόμη και εάν γινόταν δεκτό ότι το θεμελιώδες δικαίωμα που η διάταξη αυτή κατοχυρώνει επιβάλλει, σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, ορισμένη θετική ενέργεια της Δημοκρατίας της Αυστρίας για την προστασία της νύφης. Στη περίπτωση αυτή, η Δημοκρατία της Αυστρίας θα ήταν ελεύθερη να αποφασίσει τη λήψη ενός άλλου κατάλληλου προστατευτικού μέτρου υπέρ της νύφης.

72. Ως εκ τούτου, δεν χρήζει περαιτέρω εξετάσεως το ζήτημα εάν η Δημοκρατία της Αυστρίας, προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως πρόσωπου διαφορετικού από την προσφεύγουσα κατά παράβαση του άρθρου 4 του Χάρτη, μπορεί να υποχρεωθεί, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003, να εξετάσει την αίτηση του προσώπου αυτού για τη χορήγηση ασύλου για ανθρωπιστικούς λόγους.

73. Όσον αφορά την πιθανή προσβολή του κατοχυρωμένου με το άρθρο 7 του Χάρτη δικαιώματος στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής, το αιτούν δικαστήριο αφενός μνημονεύει τη σχέση μεταξύ της προσφεύγουσας ως γιαγιάς και των εγγονών της. Αφετέρου τονίζει ότι, σε περίπτωση μεταφοράς της προσφεύγουσας στην Πολωνία, θα ήταν πολύ πιθανή η απομάκρυνση των εγγονών από τη μητέρα τους, στο πλαίσιο της λήψεως μέτρου προστασίας ανηλίκων.

74. Για την εφαρμογή του άρθρου 7 του Χάρτη σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης πρέπει να γίνει δεκτό ότι η σχέση μεταξύ της προσφεύγουσας ως γιαγιάς και των εγγονών της μπορεί να καλύπτεται από το δικαίωμα στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής, δεδομένου μάλιστα ότι, προς τον σκοπό αυτό, δεν απαιτείται υποχρεωτικώς η συνοίκηση των μελών της οικογένειας (26). Επομένως, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι ενδεχόμενη μεταφορά της προσφεύγουσας στην Πολωνία θα ισοδυναμούσε με προσβολή του δικαιώματος στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής υπό την έννοια του άρθρου 7 του Χάρτη.

75. Πάντως, η προσβολή αυτή θα μπορούσε να δικαιολογηθεί με βάση τις διατάξεις του άρθρου 52, παράγραφοι 1 και 3, του Χάρτη. Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι οποιοσδήποτε περιορισμός του δικαιώματος στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο (27), να μη θίγει τον πυρήνα του δικαιώματος και να συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας. Εφόσον αποφασιστεί, η μεταφορά της προσφεύγουσας στην Πολωνία θα γίνει κατ' εφαρμογή των προβλεπόμενων στον κανονισμό 343/2003 ρυθμίσεων για τον καθορισμό του υπεύθυνου για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου κράτους μέλους, επομένως έχει νομοθετική βάση. Πέραν τούτου, το Δικαστήριο, στην απόφαση N.S., υπογράμμισε ότι, σε περίπτωση προσβολής θεμελιώδους δικαιώματος, οι προβλεπόμενοι στο κεφάλαιο III του κανονισμού 343/2003 κανόνες για τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους μπορούν να μεταβάλλονται μόνον υπό εξαιρετικές συνθήκες (28). Σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, η ως άνω εκτίμηση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο της εξετάσεως του ενδεχομένως δυσανάλογου χαρακτήρα της προσβολής του δικαιώματος στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής (29) καθώς και στο πλαίσιο της εξετάσεως του αν θίγεται ο πυρήνας του εν λόγω δικαιώματος (30). Ως εκ τούτου, μόνον οι ιδιαίτερος επαχθείς περιορισμοί του δικαιώματος στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής μπορούν να χαρακτηριστούν ως ανεπίτρεπτοι και ικανοί να θίξουν την εφαρμογή των κανόνων του κανονισμού 343/2003 για τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους.

76. Όσον αφορά τις εκτιμήσεις του αιτούντος δικαστηρίου για την επαπειλούμενη απομάκρυνση των εγγονών από τη νύφη της προσφεύγουσας στην περίπτωση που η τελευταία μεταφερθεί στην Πολωνία, επισημαίνεται ότι, κατά το αιτούν δικαστήριο, η απομάκρυνση αυτή είναι πολύ πιθανή ως συνέπεια της λήψεως μέτρου προστασίας ανηλίκων (31). Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι στο πλαίσιο αυτό θα επρόκειτο για νόμιμη απομάκρυνση της νύφης από τα παιδιά της (32). Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η Δημοκρατία της Αυστρίας είναι συμβαλλόμενο μέρος στην ΕΣΔΑ, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, κατά κανόνα, η νόμιμη απομάκρυνση των εγγονών από τη μητέρα τους στο πλαίσιο της λήψεως μέτρων προστασίας ανηλίκων κατά το αυστριακό δίκαιο δεν συνιστά αδικαιολόγητο περιορισμό του δικαιώματος των εγγονών και της νύφης στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής υπό την έννοια του άρθρου 7 του Χάρτη. Με βάση τα δεδομένα αυτά, δεν χρήζει περαιτέρω εξετάσεως το ζήτημα εάν η Δημοκρατία της Αυστρίας, προκειμένου να αποτραπεί η προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής του οποίου απολαύει πρόσωπο διαφορετικό της προσφεύγουσας, μπορεί να υποχρεωθεί, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003, να εξετάσει την αίτηση του προσώπου αυτού για τη χορήγηση ασύλου για ανθρωπιστικούς λόγους.

77. Συνοψίζοντας, μπορεί κατόπιν των ανωτέρω να διαπιστωθεί ότι σε ένα κράτος μέλος μπορεί υπό εξαιρετικές συνθήκες να επιβληθεί η υποχρέωση να ασκήσει το δικαίωμά του να εξετάζει αιτήσεις ασύλου για ανθρωπιστικούς λόγους δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 15

του κανονισμού 343/2003 εφόσον προκύπτει ότι, σε διαφορετική περίπτωση, θα δημιουργηθεί σοβαρός κίνδυνος αδικαιολόγητης προσβολής των κατοχυρωμένων με τον Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο.

γ) Η απαίτηση περί υποβολής αιτήματος για την ανάληψη ευθύνης στην περίπτωση που υφίσταται υποχρέωση αναλήψεως της ευθύνης

78. Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 343/2003 ένα κράτος μέλος μπορεί να επιτρέψει για τους μνημονευόμενους στη διάταξη αυτή ανθρωπιστικούς λόγους την επανένωση μελών της οικογένειας και άλλων εξαρτώμενων συγγενών με σκοπό την εξέταση των αιτήσεων ασύλου, εφόσον τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα συναινούν και ένα άλλο κράτος μέλος έχει υποβάλει αίτημα για την ανάληψη της ευθύνης.

79. Επομένως, κατά το γράμμα του κανονισμού, για την εφαρμογή της ανθρωπιστικής ρήτρας απαιτείται η υποβολή αιτήματος από άλλο κράτος μέλος για την ανάληψη της ευθύνης.

80. Η απαίτηση περί υποβολής αιτήματος για την ανάληψη της ευθύνης εξηγείται κατά την άποψή μου από την ανάγκη συντονισμού των ενεργειών των κρατών μελών στο πλαίσιο της εξετάσεως αιτήσεων ασύλου. Συναφώς πρέπει να ληφθεί ιδιαιτέρως υπόψη ότι το ζήτημα της ευθύνης για τη διεξαγωγή της διαδικασίας χορηγήσεως ασύλου δυνάμει του κανονισμού 343/2003 πρέπει να διευθετείται το ταχύτερο δυνατό και με ομοιόμορφο τρόπο. Στο πλαίσιο αυτό, η σημασία της υποβολής αιτήματος για την ανάληψη της ευθύνης έγκειται προφανώς, κατά τη γνώμη μου, στο γεγονός ότι με το αίτημα αυτό καθίσταται δυνατό να καθοριστεί με βεβαιότητα ποιο από τα διάφορα κράτη μέλη που εμπλέκονται στη διαδικασία χορηγήσεως ασύλου θα προβεί στην εξέταση της αιτήσεως ασύλου δυνάμει των διατάξεων του κανονισμού 343/2003.

81. Με βάση τα δεδομένα αυτά, η υποβολή αιτήματος για την ανάληψη της ευθύνης δεν είναι υποχρεωτική στην περίπτωση στην οποία ένα κράτος μέλος υποχρεώνεται, υπό εξαιρετικές συνθήκες, να ασκήσει το δικαίωμά του να εξετάζει αιτήσεις ασύλου για ανθρωπιστικούς λόγους δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003. Στην περίπτωση αυτή, η προβλεπόμενη στο άρθρο 15, παράγραφος 1, απαίτηση περί υποβολής αιτήματος για την ανάληψη της ευθύνης θα είχε την έννοια ότι το κράτος μέλος το οποίο υποχρεώνεται να αναλάβει την ευθύνη έχει την υποχρέωση, βάσει μιας σύμφωνης με τις διατάξεις περί θεμελιωδών δικαιωμάτων ερμηνείας και εφαρμογής του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003, να παράσχει διευκρινίσεις για την οικεία πραγματική και νομική κατάσταση στο άλλο κράτος μέλος που εμπλέκεται στη διαδικασία χορηγήσεως ασύλου και να ζητήσει τη συναίνεσή του στην ανάληψη της ευθύνης για τη διεξαγωγή της διαδικασίας χορηγήσεως ασύλου.

4. Συμπέρασμα

82. Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, υπό εξαιρετικές συνθήκες, είναι δυνατό να επιβληθεί σε ένα κράτος μέλος η υποχρέωση να ασκήσει το δικαίωμά του να εξετάζει αιτήσεις ασύλου για ανθρωπιστικούς λόγους δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 15 του κανονισμού 343/2003, εφόσον προκύπτει ότι, σε διαφορετική περίπτωση, θα δημιουργηθεί σοβαρός κίνδυνος αδικαιολόγητης προσβολής των κατοχυρωμένων με τον Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο. Εάν, σε μια τέτοια περίπτωση, δεν έχει υποβληθεί αίτημα για την ανάληψη της ευθύνης υπό την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 343/2003, το κράτος μέλος το οποίο υποχρεώνεται να αναλάβει την ευθύνη έχει επίσης την υποχρέωση να παράσχει διευκρινίσεις για την οικεία πραγματική και νομική κατάσταση στο άλλο κράτος μέλος που εμπλέκεται στη διαδικασία χορηγήσεως ασύλου και να ζητήσει τη συναίνεσή του στην ανάληψη της ευθύνης για τη διεξαγωγή της διαδικασίας χορηγήσεως ασύλου.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

83. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν το ρυθμιζόμενο με το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 δικαίωμα της Δημοκρατίας της Αυστρίας να αναλάβει την εξέταση της αιτήσεως ασύλου της

προσφεύγουσας σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης μπορεί να μετατραπεί σε υποχρέωση εξετάσεως, όταν η ανάληψη της ευθύνης από το οριζόμενο από τον κανονισμό 343/2003 κράτος μέλος συνεπάγεται την παράβαση του άρθρου 3 ή του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ καθώς και του άρθρου 4 ή του άρθρου 7 του Χάρτη. Επίσης, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί ποια σημασία έχει η σχετική με τα άρθρα 3 και 8 της ΕΣΔΑ νομολογία του ΕΔΔΑ για την ερμηνεία των άρθρων 4 και 7 του Χάρτη.

84. Η απάντηση στο ερώτημα εάν και υπό ποιες προϋποθέσεις το προβλεπόμενο στο άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 δικαίωμα υπεισέλευσης στη θέση του υπεύθυνου κράτους μέλους μπορεί να μετατραπεί σε υποχρέωση υπεισέλευσης πρέπει να βασιστεί στην προαναφερθείσα απόφαση N.S., στην οποία το Δικαστήριο συνήγαγε το συμπέρασμα ότι η απόφαση του κράτους μέλους να εξετάσει αίτηση ασύλου δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 πρέπει να χαρακτηριστεί, για τους σκοπούς του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, ως εθνικό μέτρο εκτελέσεως του κανονισμού 343/2003, οπότε, κατά τη λήψη της αποφάσεως αυτής, τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις διατάξεις του Χάρτη (33).

85. Από τη διαπίστωση αυτή το Δικαστήριο συνήγαγε ότι το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο αιτών άσυλο και το οποίο, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο κεφάλαιο III του κανονισμού 343/2003, δεν είναι υπεύθυνο να εξετάσει την αίτηση ασύλου που αυτός υπέβαλε δεν επιτρέπεται να παραπέμψει τον αιτούντα άσυλο στο κατά το κεφάλαιο III του κανονισμού 343/2003 υπεύθυνο κράτος μέλος, εφόσον γνωρίζει ότι τούτο ενδέχεται να έχει ως συνέπεια την προσβολή των κατοχυρωμένων με τον Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο (34). Σε μια τέτοια περίπτωση, με την επιφύλαξη της δυνατότητας να εξετάσει το ίδιο την αίτηση που διαλαμβάνεται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο αιτών άσυλο οφείλει να αφήσει ανεφάρμοστο εκείνο το κριτήριο του κεφαλαίου III βάσει του οποίου ως υπεύθυνο θα οριζόταν το άλλο κράτος μέλος και να ερευνήσει εάν κάποιο από τα επόμενα κριτήρια καθιστά δυνατό τον προσδιορισμό άλλου κράτους μέλους ως υπεύθυνου για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου, στο οποίο να μπορεί να μεταφερθεί ο αιτών άσυλο χωρίς να επέλθει προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων του (35). Πάντως, το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο αιτών άσυλο πρέπει να μεριμνά ώστε η κατάσταση η οποία δημιουργήθηκε λόγω της προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο να μην επιδεινωθεί εξαιτίας τυχόν αδικαιολόγητης καθυστέρησης στη διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους. Εφόσον παρίσταται ανάγκη, οφείλει να εξετάσει το ίδιο την αίτηση σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 (36).

86. Η απάντηση στο ερώτημα πώς ακριβώς πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η νομολογία του ΕΔΔΑ επί των άρθρων 3 και 8 της ΕΣΔΑ στο πλαίσιο της ερμηνείας και της εφαρμογής των άρθρων 4 και 7 του Χάρτη θα πρέπει να στηριχθεί στο άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη. Κατά το άρθρο αυτό, τα κατοχυρωμένα με τον Χάρτη δικαιώματα που αντιστοιχούν σε όσα διασφαλίζονται με την ΕΣΔΑ έχουν την ίδια έννοια και εμβέλεια με εκείνες που τους αποδίδει η ΕΣΔΑ. Περαιτέρω, το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη ορίζει ρητώς ότι η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.

87. Όπως επισήμανα στις προτάσεις μου επί της υποθέσεως N.S. (37), η διάταξη αυτή έχει την έννοια ότι, κατά το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, πρέπει να εξασφαλίζεται ότι η προστασία την οποία παρέχει ο Χάρτης σε τομείς στους οποίους οι διατάξεις του αλληλοεπικαλύπτονται με αυτές της ΕΣΔΑ δεν υστερεί σε σχέση με την προστασία την οποία παρέχει η ΕΣΔΑ. Δεδομένου ότι το εύρος και η εμβέλεια της προστασίας την οποία παρέχει η ΕΣΔΑ έχουν διευκρινιστεί με τη νομολογία του ΕΔΔΑ, η νομολογία αυτή έχει εξέχουσα σημασία και ιδιαίτερη βαρύτητα κατά την ερμηνεία των αντίστοιχων διατάξεων του Χάρτη από το Δικαστήριο.

88. Τέλος, πρέπει κατά τη γνώμη μου να δοθεί αρνητική απάντηση στο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου εάν, σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, προκειμένου να διακριβωθεί εάν υφίσταται αδικαιολόγητος περιορισμός του άρθρου 4 του Χάρτη ή του άρθρου 7 του Χάρτη, πρέπει να προσδοθεί διαφορετική έννοια στους όρους «απάνθρωπη μεταχείριση» και «οικογένεια» από αυτή που τους προσδίδει η νομολογία του ΕΔΔΑ επί του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ.

89. Όπως έχω επισημάνει (38), για να στοιχειοθετείται παραβίαση της επιβαλλόμενης από τον Χάρτη απαγορεύσεως της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως απαιτείται η πρόκληση σωματικού ή ψυχολογικού άλγους ή η υποβολή σε σωματικό ή ψυχολογικό βασανισμό με ιδιαιτέρως επαχθή χαρακτήρα λόγω εντάσεως και διάρκειας. Επομένως, η έννοια «απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση» κατά το άρθρο 4 του Χάρτη είναι κατ' ουσίαν ταυτόσημη με την ομώνυμη έννοια του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Κατά την πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ, για να καλύπτεται από το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ η περίπτωση κακής μεταχειρίσεως πρέπει να υπερβαίνει ένα ελάχιστο όριο σοβαρότητας. Για να κριθεί εάν έχει υπάρξει υπέρβαση του ελάχιστου αυτού ορίου, πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των συνθηκών της εκάστοτε περιπτώσεως, ιδίως η διάρκεια της μεταχειρίσεως όπως επίσης ο σωματικός και ψυχολογικός της αντίκτυπος, σε ορισμένες δε περιπτώσεις το φύλο, η ηλικία και η κατάσταση της υγείας του θύματος (39).

90. Όσον αφορά την ερμηνεία του όρου «οικογενειακή ζωή», το αιτούν δικαστήριο ζητεί ιδίως να διευκρινιστεί εάν από το άρθρο 7 του Χάρτη προκύπτει ότι προστατεύεται απλώς η «πραγματική» οικογενειακή ζωή, όπως επιτάσσει η νομολογία του ΕΔΔΑ επί του άρθρου 8 ΕΣΔΑ, ή εάν το άρθρο 7 του Χάρτη προστατεύει επίσης τις οικογενειακές σχέσεις οι οποίες δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως «πραγματική» οικογενειακή ζωή υπό την έννοια της νομολογίας του ΕΔΔΑ. Το ζήτημα αυτό έχει ανακύψει στην κύρια δίκη διότι η προσφεύγουσα έζησε στην Αυστρία για περιορισμένο χρονικό διάστημα υπό την ίδια στέγη με τη νύφη της και τα εγγόνια της, κατάσταση η οποία έχει πάψει πλέον να υφίσταται.

91. Κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ επί του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, η διάταξη αυτή κατοχυρώνει το δικαίωμα στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής, πράγμα το οποίο προϋποθέτει την ύπαρξη οικογένειας. Κρίσιμο είναι εν προκειμένω εάν μεταξύ των εμπλεκόμενων προσώπων δημιουργήθηκε πράγματι οικογενειακή συμβίωση (40), στοιχείο για τη διαπίστωση του οποίου πρέπει ιδίως να ελεγχθεί εάν έχουν υπάρξει πράγματι στενές προσωπικές σχέσεις (41).

92. Κατά τη γνώμη μου, η αντλούμενη από τη νομολογία του ΕΔΔΑ διαπίστωση ότι το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ προστατεύει μόνο την πραγματική οικογενειακή ζωή μπορεί να ισχύσει άνευ ετέρου και για το κατοχυρωμένο με το άρθρο 7 του Χάρτη δικαίωμα στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι επίσημες επεξηγήσεις στον Χάρτη (42) και ιδίως οι επεξηγήσεις στο άρθρο 7 του Χάρτη, στις οποίες υπογραμμίζεται ότι τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται με το άρθρο 7 του Χάρτη αντιστοιχούν σε εκείνα που κατοχυρώνει το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ (43). Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η οικογενειακή ζωή υπό την έννοια του άρθρου 7 αυτού προϋποθέτει την ύπαρξη πραγματικών προσωπικών δεσμών μεταξύ των εμπλεκόμενων προσώπων.

VII – Πρόταση

93. Ενόψει των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει την ακόλουθη απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Asylgerichtshof:

- 1) Υπό εξαιρετικές συνθήκες, είναι δυνατό να επιβληθεί σε ένα κράτος μέλος η υποχρέωση να ασκήσει το δικαίωμά του να εξετάζει αιτήσεις ασύλου για ανθρωπιστικούς λόγους δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 15 του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας, εφόσον προκύπτει ότι, σε διαφορετική περίπτωση, θα δημιουργηθεί σοβαρός κίνδυνος αδικαιολόγητης προσβολής των κατοχυρωμένων με τον Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο. Εάν, σε μια τέτοια περίπτωση, δεν έχει υποβληθεί αίτημα για την ανάληψη της ευθύνης υπό την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 343/2003, το κράτος μέλος το οποίο υποχρεώνεται να αναλάβει την ευθύνη έχει επίσης την υποχρέωση να παράσχει διευκρινίσεις για την οικεία πραγματική και νομική κατάσταση στο άλλο κράτος μέλος που εμπλέκεται στη διαδικασία χορηγήσεως ασύλου και να ζητήσει τη συναίνεσή του στην ανάληψη της ευθύνης για τη διεξαγωγή της διαδικασίας χορηγήσεως ασύλου.

- 2) Το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο αιτών άσυλο και το οποίο, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο κεφάλαιο III του κανονισμού 343/2003, δεν είναι υπεύθυνο να εξετάσει την αίτηση ασύλου που αυτός υπέβαλε δεν επιτρέπεται να μεταφέρει τον αιτούντα άσυλο στο κατά το κεφάλαιο III του κανονισμού 343/2003 υπεύθυνο κράτος μέλος, εφόσον γνωρίζει ότι τούτο ενδέχεται να έχει ως συνέπεια την προσβολή των κατοχυρωμένων με τον Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο. Σε μια τέτοια περίπτωση, με την επιφύλαξη της δυνατότητας να εξετάσει το ίδιο την αίτηση που διαλαμβάνεται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο αιτών άσυλο οφείλει να αφήσει ανεφάρμοστο εκείνο το κριτήριο του κεφαλαίου III βάσει του οποίου ως υπεύθυνο θα οριζόταν το άλλο κράτος μέλος και να ερευνήσει εάν κάποιο από τα επόμενα κριτήρια καθιστά δυνατό τον προσδιορισμό άλλου κράτους μέλους ως υπεύθυνου για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου, στο οποίο να μπορεί να μεταφερθεί ο αιτών άσυλο χωρίς να επέλθει προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων του. Πάντως, το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο αιτών άσυλο πρέπει να μεριμνά ώστε η κατάσταση η οποία δημιουργήθηκε λόγω της προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο να μην επιδεινωθεί εξαιτίας τυχόν αδικαιολόγητης καθυστέρησης στη διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους. Εφόσον παρίσταται ανάγκη, οφείλει να εξετάσει το ίδιο την αίτηση σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003.
- 3) Σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, για να διακριβωθεί εάν η μεταφορά της προσφεύγουσας στο κατά το κεφάλαιο III του κανονισμού 343/2003 υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου κράτος μέλος θα είχε ως αποτέλεσμα τον αδικαιολόγητο περιορισμό του άρθρου 4 ή του άρθρου 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, οι όροι «απάνθρωπη μεταχείριση» κατά το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ και «οικογένεια» κατά το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ δεν πρέπει να ερμηνεύονται υπό διαφορετική έννοια από αυτή που τους προσδίδει η νομολογία του ΕΔΔΑ.

1 – Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική. Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική

2– EE L 50, σ. 1.

3– EE 1997, C 254, σ. 1.

4– Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας [COM(2001) 447 τελικό].

5 – Hermann, M. σε Hailbronner, K. (επιμ.), *EU Immigration and Asylum Law*, Μόναχο 2010, σχολιασμός του κανονισμού 343/2003, άρθρο 1, σημείο 20 επ.· Filzwieser, C. και Sprung, A., *Dublin II-Verordnung, Das Europäische Asylzuständigkeitsystem*, 3η έκδ., άρθρο 3, σημείο K6· Huber, B. και Göbel-Zimmermann, R., *Ausländer- und Asylrecht*, 2η έκδ., Μόναχο 2008, σημείο 1885.

6– COM(2001) 447 τελικό (ανωτέρω, υποσημείωση 4), αιτιολογική επεξήγηση στο άρθρο 16.

7- Όπ.π., αιτιολογική επεξήγηση στο άρθρο 3.

8- Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα [COM(2008) 820 τελικό].

9 - Όπ.π., σημείο 3 της αιτιολογικής εκθέσεως.

10- COM(2001) 447 τελικό (ανωτέρω, υποσημείωση 4), αιτιολογική επεξήγηση στο άρθρο 16.

11 - Τον σκοπό αυτό καθορίζει και η προαναφερθείσα πρόταση της Επιτροπής για την αναδιτύπωση του κανονισμού 343/2003. Ειδικότερα, στην πρόταση αυτή προτείνεται η διάκριση μεταξύ της ρήτρας κυριαρχίας και της ανθρωπιστικής ρήτρας υπό την έννοια ότι η ρήτρα κυριαρχίας πρέπει να εφαρμόζεται για ανθρωπιστικούς λόγους και για λόγους ευσπλαχνίας, ενώ, αντιθέτως, η ανθρωπιστική ρήτρα πρέπει να εφαρμόζεται στην περίπτωση που η αυστηρή εφαρμογή των δεσμευτικών κριτηρίων θα οδηγούσε στον χωρισμό των μελών οικογένειας· βλ. COM(2008) 820 τελικό (ανωτέρω, υποσημείωση 8), σημείο 3 της αιτιολογικής εκθέσεως.

12- COM(2001) 447 τελικό (ανωτέρω, υποσημείωση 4), αιτιολογική επεξήγηση στο άρθρο 16.

13 - Απόφαση 1/2000, της 31ης Οκτωβρίου 2000, της επιτροπής του άρθρου 18 της σύμβασης του Δουβλίνου σχετικά με τη μεταβίβαση της ευθύνης για τα μέλη της οικογένειας σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 4 και το άρθρο 9 της εν λόγω σύμβασης (ΕΕ L 281, σ. 1). Στη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως αυτής επισημαίνεται ότι, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 4, και του άρθρου 9 της συμβάσεως του Δουβλίνου, κάθε κράτος μέλος μπορεί να εξετάσει μια αίτηση παροχής ασύλου ενός αλλοδαπού, ακόμα και αν δεν είναι υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζονται στην εν λόγω σύμβαση. Στην απόφαση 1/2000 ορίζεται ότι σκοπός της αποφάσεως αυτής είναι η θέσπιση κανόνων για την ερμηνεία και την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με την εξέταση των αιτήσεων ασύλου που υποβάλλουν τα μέλη της οικογένειας.

14- COM(2001) 447 τελικό (ανωτέρω, υποσημείωση 4), αιτιολογική επεξήγηση στο άρθρο 16.

15 - Βλ., επ' αυτού, Filzwieser, C. Και Sprung, A., όπ.π. (υποσημείωση 5), άρθρο 15, σημείο Κ8.

16 – Βλ., επ’ αυτού, : Filzwieser, C. και Sprung, A., όπ.π. (υποσημείωση 5), άρθρο 15, σημείο K11· Hailbronner και Thiery, «Schengen II und Dublin. Der zuständige Asylstaat in Europa», ZAR 1997, σ. 57.

17– Κανονισμός της 2ας Σεπτεμβρίου 2003, για τα μέτρα εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003 (ΕΕ L 222, σ. 3).

18 – Στην αγγλική απόδοση του κανονισμού 343/2003 χρησιμοποιείται ο όρος «family members» τόσο στο άρθρο 15, παράγραφος 1, όσο και στο άρθρο 2, στοιχείο θ'. Η χρήση του ίδιου όρου απαντάται επίσης στη γαλλική και στην ισπανική απόδοση του κανονισμού.

19– Προτάσεις της 22ας Σεπτεμβρίου 2011 στην υπόθεση C-411/10, N.S. κ.λπ. (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψεις 69 επ.).

20– Απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, C-411/10 και C-493/10, N.S. κ.λπ. (που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψεις 64 επ.).

21 – Όσον αφορά την παραπλήσια υποχρέωση των κρατών μελών να ασκούν το δικαίωμα υπεισέλευσης του οποίου απολαύουν δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003, προκειμένου να αποτραπεί η επαπειλούμενη σοβαρή προσβολή των κατοχυρωμένων με τον Χάρτη δικαιωμάτων του αιτούντος άσυλο, βλ. τις προτάσεις μου στην υπόθεση N.S. κ.λπ. (προαναφερθείσα στην υποσημείωση 19, σημεία 116 επ.). Μολονότι το Δικαστήριο, με την απόφασή του στην υπόθεση N.S. κ.λπ., δεν απεφάνθη επί του ζητήματος αυτού (βλ. ειδικότερα, απόφαση N.S. κ.λπ., προαναφερθείσα στην υποσημείωση 20, σκέψη 82), εντούτοις, συνήγαγε το συμπέρασμα ότι το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται ο αιτών άσυλο πρέπει να μεριμνά ώστε να μην επιδεινώσει την ενδεχόμενη προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων του αιτούντος αυτού ακολουθώντας διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους μη εύλογης χρονικής διάρκειας. Εφόσον παρίσταται ανάγκη, οφείλει να εξετάσει το ίδιο την αίτηση σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003. Βλ., επίσης, τις προαναφερθείσες προτάσεις (σημείο 84 επ.).

22 – Βλ., ιδίως, την αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, σημεία 33, 41 και 45.

23 – Υπ’ αυτή την έννοια: Jarass, D., *Charta der Grundrechte der Europäischen Union*, Μόναχο 2010, άρθρο 4, σημείο 8· Callies, C., σε *EUV/AEUV* (επιμ. Callies/Ruffert), 4η έκδ., Μόναχο 2011, Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, άρθρο 4, σημεία 8 επ.

24 – Κατά πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ, η υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών κατά το άρθρο 1 της ΕΣΔΑ να εγγυώνται υπέρ όλων των υποκειμένων στην κρατική εξουσία προσώπων τα κατοχυρωμένα από την ΕΣΔΑ δικαιώματα και ελευθερίες, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, επιβάλλει στα κράτη να λαμβάνουν μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι τα υποκείμενα στην κρατική

εξουσία πρόσωπα δεν θα υφίστανται βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση, συμπεριλαμβανομένης της μεταχειρίσεως την οποία επιφυλάσσουν οι ιδιώτες. Βλ., παραδείγματος χάριν, ΕΔΔΑ αποφάσεις της 1ης Μαΐου 2011, Ebcin κατά Τουρκίας (προσφυγή αριθ. 19506/05, § 35)· της 10ης Μαΐου 2001, Ζ. κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου (προσφυγή αριθ. 29392/95, § 73), και της 23ης Σεπτεμβρίου 1998, Α κατά Ηνωμένου Βασιλείου (προσφυγή αριθ. 25599/94, § 22).

25 – Βλ., επίσης, στο πλαίσιο αυτό, την πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ κατά την οποία τα μέτρα που οφείλουν να λαμβάνουν τα κράτη μέλη προς αποτροπή των έμμεσων παραβάσεων του άρθρου 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ πρέπει να καθιστούν δυνατή την «πραγματική προστασία» και να περιλαμβάνουν «κατάλληλα προληπτικά μέτρα» για την αποφυγή των ως άνω παραβάσεων των οποίων είχαν ή όφειλαν να έχουν γνώση οι αρμόδιες αρχές: ΕΔΔΑ, αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 2012, Karaman κ.λπ. κατά Τουρκίας (προσφυγή αριθ. 60272/08, § 46), και της 12ης Οκτωβρίου 2006, Mubilanzila Mayeka και Kaniki Mitunga κατά Βελγίου (προσφυγή αριθ. 13178/03, § 53). Επιπλέον, το ΕΔΔΑ, με την απόφαση της 9ης Ιουνίου 2009 στην υπόθεση Oruz κατά Τουρκίας (προσφυγή αριθ. 33401/02, § 165), επιβεβαίωσε ρητώς ότι δεν μπορεί να είναι καθήκον του ΕΔΔΑ να αποφασίζει στη θέση των αρμόδιων εθνικών αρχών ποια από τα δυνητικά μέτρα θα πρέπει να ληφθούν ώστε να γίνεται δεκτό ότι το εμπλεκόμενο κράτος μέλος έχει συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις ενεργού προστασίας τις οποίες του επιβάλλει το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.

26– Βλ. Jarass, D. (όπ.π., υποσημείωση 23), άρθρο 7, σημείο 21.

27– Δεδομένης της επιφυλάξεως υπέρ του νόμου, όσον αφορά τους περιορισμούς των θεμελιωδών δικαιωμάτων, οι περιορισμοί των αναγνωρισμένων από τον Χάρτη δικαιωμάτων πρέπει να προβλέπονται από τον νομοθέτη της Ένωσης ή από τον εθνικό νομοθέτη.

28– Βλ. απόφαση N.S. κ.λπ. (προαναφερθείσα στην υποσημείωση 20, σκέψη 82).

29 – Η εξέταση του τυχόν δυσανάλογου χαρακτήρα πρέπει να γίνεται σε τρία στάδια κατά τα οποία πρέπει να εξετάζεται όχι μόνο η καταλληλότητα και η αναγκαιότητα του περιορισμού του οικείου δικαιώματος αλλά και ο εύλογος χαρακτήρας του περιορισμού αυτού.

30 – Όσον αφορά την προστασία του πυρήνα του δικαιώματος, τίθεται το ζήτημα εάν αυτή εξακολουθεί να έχει αυθύπαρκτο χαρακτήρα σε σχέση με τον διενεργούμενο σε τρία στάδια έλεγχο της αναλογικότητας [βλ. επ' αυτού, Kingreen, T., σε *EUV/EGV* (επιμ. Calliess/Ruffert), 4η έκδ., Μόναχο 2011, Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ, άρθρο 52, σημείο 64· Jarass, D. (ανωτέρω, υποσημείωση 23), άρθρο 52, σημείο 45]. Όταν ο περιορισμός είναι τόσο ευρύς ώστε να αγνοούνται παντελώς τα συστατικά στοιχεία του δικαιώματος και να θίγεται ο πυρήνας του, ο περιορισμός αυτός μπορεί κατά κανόνα να χαρακτηριστεί ως μη εύλογος και, ως εκ τούτου, ως δυσανάλογος.

31– Αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως (σημείο 41).

32- Αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως (σημείο 46).

33 – Απόφαση N.S. κ.λπ. (προαναφερθείσα στην υποσημείωση 20, σκέψεις 64 επ.).

34- Όπ.π., σκέψη 94.

35- Όπ.π., σκέψεις 96 επ.

36- Όπ.π., σκέψη 98.

37- Βλ. τις προτάσεις μου της 22ας Σεπτεμβρίου 2011 στην υπόθεση N.S. κ.λπ. (προαναφερθείσα στην υποσημείωση 19, σημείο 4 της προτάσεως).

38- Βλ. σημείο 68 των ανά χείρας προτάσεων.

39 – Βλ., στο πλαίσιο αυτό, ΕΔΔΑ, αποφάσεις της 17ης Ιανουαρίου 2012, Stanev κατά Βουλγαρίας (προσφυγή αριθ. 36760/06, § 202), της 1ης Ιουνίου 2010, Gäfgen κατά Γερμανίας (προσφυγή αριθ. 22978/05, § 88), της 30ής Ιανουαρίου 2008, Testa κατά Κροατίας (προσφυγή αριθ. 20877/04, § 43) και της 11ης Ιουλίου 2006, Jalloh κατά Γερμανίας (προσφυγή αριθ. 54810/00, § 67).

40- Βλ. ΕΔΔΑ, απόφαση της 13ης Ιουνίου 1979, Marckx κατά Βελγίου (προσφυγή αριθ. 6833/74, § 31).

41- Βλ. ΕΔΔΑ, αποφάσεις της 2ας Νοεμβρίου 2010, Şerife Yiğit κατά Τουρκίας (προσφυγή αριθ. 3976/05, § 93) και της 12ης Ιουλίου 2001, Κ. και Τ. κατά Φινλανδίας (προσφυγή αριθ. 25702/94, § 150).

42- ΕΕ 2007, C 303, σ. 32. Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 7, του Χάρτη, τα δικαστήρια της Ένωσης και των κρατών μελών λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις επεξηγήσεις αυτές οι οποίες έχουν εκπονηθεί με σκοπό την παροχή κατευθύνσεων για την ερμηνεία του παρόντος Χάρτη. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ επιβεβαιώνει επίσης ρητώς τη σημασία των επεξηγήσεων του Χάρτη όσον αφορά την ερμηνεία των μεμονωμένων διατάξεων του Χάρτη

43 – Για την επιβεβαίωση της αρχής αυτής, βλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2010, C-400/10 PPU, McB. (που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 53).